

ΜΑΡΙΑ ΜΗΛΙΓΚΟΥ-ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗ

(ΒΕΛΓΙΚΟ ΚΟΓΚΟ 1940 - ΑΘΗΝΑ 2008)

Ύστερα από γενναία μάχη με την επάρατο, έφυγε στις 9 'Απριλίου 2008 ή αναπληρώτρια καθηγήτρια Λαογραφίας του Τομέα Βυζαντινής Φιλολογίας και Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου 'Αθηνών Μαρία Μηλίκου-Μαρκαντώνη.

Ήπειρώτισσα την καταγωγή, γεννήθηκε στο τότε Βελγικό Κογκό το 1940. 'Αποφοίτησε από το 'Αρσάκειο 'Αθηνών και από το 'Ιστορικό και 'Αρχαιολογικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Παν/μίου 'Αθηνών. Το 1978 ανακηρύχτηκε με άριστα διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής με θέμα της διδακτορικής της διατριβής «*Άγιος Φίλιππος. Λαϊκή παράδοση και λατρεία*».

'Από το 1966 έως τον θάνατό της υπηρέτησε την επιστήμη της Λαογραφίας έχοντας ξεκινήσει από έκτακτη βοήθος και φθάνοντας στον βαθμό της αναπλ. καθηγήτριας.

Παράλληλα με το επιστημονικό της έργο ή Μαρία Μηλίκου ασχολήθηκε με την οργάνωση του νεοσύστατου τότε Σπουδαστηρίου Λαογραφίας, στο οποίο εξέλεξε διευθύντρια το 2003. Αυτό σήμερα αποτελεί αξιόλογο κέντρο μελέτης των λαογραφικών και εθνολογικών σπουδών με διεθνείς προδιαγραφές.

Στη διάρκεια της θητείας της στο Πανεπιστήμιο άσκησε χιλιάδες φοιτητές για τη μεθοδική συλλογή και καταγραφή πρωτογενούς λαογραφικού υλικού από ολόκληρη την Ελλάδα, το οποίο σήμερα είναι κατατεθειμένο στο Σπουδαστήριο Λαογραφίας. Το πρωτογενές αυτό υλικό καλύπτει όλους τους τομείς και τις φάσεις της παραδοσιακής ζωής της νεότερης Ελλάδας, αριθμεί δέ πάνω από 3.000.000 χειρόγραφες σελίδες και αποτελεί ένα μοναδικό αρχείο με σπουδαιότατη εθνική και επιστημονική σημασία. Για το έργο της αυτό έλαβε Έπαινο από την 'Ακαδημία 'Αθηνών το 1987.

Σε συνεργασία με τον καθηγητή (και σύζυγό της) Ίωάννη Μαρκαντώνη σέ φροντιστήρια φοιτητών και έρευνα του πρωτογενούς αρχειακού λαογραφικού υλικού καθιέρωσαν τον νέο κλάδο της διεπιστημονικής έρευνας: την Παιδαγωγική Λαογραφία. Συνεργάστηκε επίσης με το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης σέ κοινά φροντιστήρια που πλαισίωναν τά πανεπιστημιακά της μαθήματα, ιδίως όσα άφορούσαν στην θεματογραφία του κοινωνικού βίου, γέννησης και γάμου.

'Από το 1970 δίδασκε άνελλιπώς το μάθημα της Λαογραφίας σέ διάφο-

Ἡ Μαρία Μηλίγκου-Μαρχαντώνη σὲ ὁμιλία της στὰ Τρίκαλα, 9-11-1990.

ρα τμήματα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Οἱ λαογραφικὲς μελέτες της ἀναφέρονται κυρίως α) σὲ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὶς σχέσεις τῶν μελῶν τῆς παραδοσιακῆς οἰκογένειας μὲ ἰδιαίτερη ἐμφαση στὴ θέση τοῦ ἀνδρα, τῆς γυναίκας, τοῦ παιδιοῦ μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες κ.α. β) σὲ θέματα τῆς λαϊκῆς λατρείας, ὅπως ὁ ἅγιος Φίλιππος, ὁ ἅγιος Μηνᾶς κ.α. γ) σὲ θέματα παραδοσιακῆς διατροφῆς καὶ λαϊκῆς οἰκολογίας. Συνέταξε ἐπίσης κατὰ τόπους βιβλιογραφίες τοῦ πρωτογενοῦς ὕλικου ποὺ ἐναπόκειται στὸ Σπουδαστήριο Λαογραφίας τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καθιστώντας αὐτὸ προσιτὸ σὲ ὅσο τὸ δυνατόν εὐρύτερο ἐπιστημονικὸ κοινό.

Ἐλαβε μέρος μὲ ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις σὲ ἑλληνικὰ καὶ διεθνῆ συνέδρια Λαογραφίας, ἔδωσε δὲ πολλὰς διαλέξεις. Ὑπῆρξε μέλος διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν καὶ τοπικῶν συλλόγων.

Ἀπὸ τὸ συγγραφικὸ της ἔργο ἀναφέρουμε τὰ ἑξῆς:

- Δημοσιεύματα πρὸς γνῶσιν τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἠπείρου εἰς τὸ περιοδικὸν Ἑπειρωτικὰ Χρονικά, τόμ. Α', 1926, τόμ. ΙΣΤ', 1941, Ἀθῆναι 1972.
- Ἅγιος Φίλιππος, Λαϊκὴ παράδοση καὶ λατρεία. Διδακτορικὴ Διατριβή, Ἀθήνα 1978.
- «Χειρόγραφες συλλογὲς λαογραφικῆς ὕλης τοῦ Σπουδαστηρίου Λαογραφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1966-1986)», Παρουσία 5, (1987) 539-550.

- «Πανηγύρια και θυσίες κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Μηγᾶ στὴν περιοχὴ Βοιωτίας», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 6 (1988) 467-474.
- «Λαογραφικὰ Τοπωνύμια Ἁγίου Εὐστρατίου Λήμνου», *Πρακτικὰ Ἀ' Πανελληνίου Ὀνοματολογικοῦ Συνεδρίου*, Ἀθήνα 1991, σσ. 169-183. Ἐκδοσὴ Ἑλληνικῆς Ὀνοματολογικῆς Ἑταιρείας.
- «Ἡ θέσις τῆς γυναικας ὡς συζύγου καὶ κόρης στὴν ἑλληνικὴ παραδοσιακὴ οἰκογένεια μέχρι τὸ 1940 (Ἀποκλίσεις καὶ παρεκτροπές ἀπὸ τὰ «νόμιμα»)», σὺν βιβλίῳ Ι.Σ. Μαρκαντώνης - Α-Β. Ρήγα καὶ συν., *Οἰκογένεια - Μητρότητα - Ἀναδοχή*, Ἀθήνα 1991, σσ. 277-308.
- «Βόρειος Ἥπειρος, Πρωτογενὲς λαογραφικὸ ὕλικὸ ἐναποκείμενο σὺν Σπουδαστήριον Λαογραφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (Κριτικὴ θεώρηση)», *Πρακτικὰ Β' Πανελληνίου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου: «Τὸ Βορειοηπειρωτικὸν Ζήτημα»*, Ἀθήνα 1992, σσ. 221-244,
- «Παραδοσιακὴ διατροφή. Πρωτογενῆ διατροφικὰ εἶδη. Φρούτα-καρποί, σιτάρι. Μαγικο-θεραπευτικὲς ἐπισημάνσεις», *Πρακτικὰ Β' Συμποσίου Ἱστορίας Λαογραφίας Ἀττικῆς*, Ἀσπρόπυργος 1992, σσ. 337-390.
- «Γλυκὰ-γλυκίσματα σὺν ν. Τρικάλων. Λαογραφικὲς ἐπισημάνσεις», *Τρικαλινὰ* 12 (1992) 185-238.
- Λαογραφικὰ τοῦ Ἀπριλίου, *Ἑρετρικοὶ Παλμοὶ* φ. 11, 1993, σ. 5.
- «Ἡ θέσις τοῦ ἀνδρα στὴν παραδοσιακὴ κοινωνία τῆς Νάξου μέχρι τὸ 1940», *Πρακτικὰ Ἀ' Πανελληνίου Συνεδρίου: Ἡ Νάξος διὰ μέσου τῶν αἰώνων*, Ἀθήνα 1994, σσ. 757-769.
- Ὁ λαϊκὸς πολιτισμὸς τῆς Καρπάθου (1969-1980), Ἀπὸ τὸ πρωτογενὲς λαογραφικὸ ὕλικό, Ἀθήνα 1998-2001, σ. 1-21. *Πρακτικὰ Ἀ' Συνεδρίου Καρπαθιακῆς Λαογραφίας*, Ἀνάτυπο.
- Ἑορταστικοὶ ἄρτοι, *Ἑρετρικοὶ Παλμοὶ* φ. 53, 1999, σ. 5.
- Ἁγιος Διονύσιος, Λαϊκὴ παράδοση καὶ λατρεία, Ἀθῆναι, τόμ. Β', 1999, σ. 1-30, *Πρακτικὰ Διεθνoῦς Συνεδρίου: Ἁγιοὶ καὶ Ἐκκλησιαστικὲς προσωπικότητες στὴ Ζάκυνθο, Ἱερὰ Μητρόπολις Ζακύνθου καὶ Στροφάδων*. Ἀνάτυπο.
- «Τὸ παιδί μὲ εἰδικὲς ἀνάγκες στὴν ἑλληνικὴ παραδοσιακὴ κοινωνία μέχρι τὸ 1940, Ἀπὸ τὴ σύλληψη καὶ τὸν τοκετὸ ἕως τὸ πρῶτο ἔτος τῆς ζωῆς τοῦ βρέφους», *Τιμητικὸς τόμος Ὀμότιμον Καθηγητοῦ Διονυσίου Ι. Ἀραβαντινοῦ*, Ἀθήνα 1999, σσ. 459-470.
- «Λαογραφικὰ τοῦ «ἄβρῳ» καὶ τῆς «ἄβροκουλούρας», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 50 (1999-2000) 85-146.
- Ἀνθρωπομορφισμὸς δένδρων - φυτομεταμορφώσεις ἀνθρώπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν», *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 51 (2003) 510-535.
- *Δέντρα-Φυτὰ-Ἀνθρ* σὺν λαϊκὸ πολιτισμὸ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, (αὐτο-

έκδοση), Ἀθήνα 2006, σσ. 662. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ βιβλίο γράφτηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς σοβαρῆς ἀσθενείας της μεταξὺ σπιτιοῦ καὶ νοσοκομείου.

Ἡ Μαρία Μηλίγκου-Μαρκαντώνη εὐτύχησε νὰ μεγαλώσει τρία παιδιὰ καὶ νὰ χαρεῖ ἐγγονάκια.

Ὑπῆρξε καλὴ φίλη καὶ συνεργάτις. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσή της στὴν οἰκογένειά της, ξεχώριζε γιὰ τὸ ἥθος της καὶ τὴν καλοσύνη της. Ἡ λύπη μας γιὰ τὸν χαμό της εἶναι μεγάλη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Α. ΝΗΜΑΣ